

Ljiljana Čubrić

**Znamenite
ŽENE
srpske**

Copyright © Čubrić Ljiljana, 2012

Copyright © ovog izdanja Laguna, 2025

Senima brata Branislava

Sadržaj

UVOD.	9
Kneginja Ljubica Obrenović (1875–1843).	13
Katarina Ivanović (1811–1881).	46
Vilhelmina Mina Karadžić Vukomanović (1828–1894) . . .	62
Milica Stojadinović Srpkinja (1828–1878)	107
Kraljica Natalija Obrenović (1859–1941)	132
Katarina Milovuk (1844–1913).	142
Nadežda Petrović (1873–1915).	149
Delfa Ivanić (1881–1972)	159
Draga Ljočić (1855–1937).	166
Jelisaveta Načić (1878–1955)	169
Milunka Savić (1890–1973).	174
Marija Maga Magazinović (1882–1968).	180
Beogradsko žensko društvo.	187
Kolo srpskih sestara	197
POGOVOR.	209
Izvori i literatura	211
O autorki	215

Uvod

Životne priče pojedinih znamenitih srpskih žena XIX i prve polovine XX veka nisu samo priče o darovitim osobama. To su mnogo više povesti o jednom vremenu, o tragičnoj sudbini mnogih žena – majki, supruga, kćeri, sestara – koje su vlastitom nesrećom plaćale cenu nastajanja nove srpske države, cenu socijalnog i duhovnog raslojavanja srpskog društva, cenu mukotrpnog i sporog stvaranja srpske inteligencije. Malobrojnim obrazovanim, pa stoga i izuzetnim ženama, poput Katarine Ivanović, Milice Stojadinović Srpkinje, Mine Karadžić ili Nadežde Petrović, bilo je veoma teško da sebi nađu životne saputnike, a ako bi ih zlosrećna sudbina načinila udovicama, ostajale su same do kraja života.

Sudbine mnogih žena poznatih intelektualki, umetnica, književnica, profesorki ali i onih anonimnih, a nikako manje zaslužnih – majki, domaćica, seljanki, dobrovoljnih bolničarki – utkane su u sudbinu ove zemlje. Njihov trud da se pomogne otadžbini, koja je decenijama krvavila u brojnim besmislenim ratovima, ostao je zabeležen kako u knjigama, tako i u srcima naraštaja koji su dolazili. Iznad svega, ostala

su zapamćena njihova nastojanja da se učini krupan iskorak u izvođenju srpske žene iz anonimnosti i da se ženama da vidno, ravnopravno mesto u srpskom društvu, mesto koje im je na svaki način pripadalo.

Jedan od vidova borbe za rodnu ravnopravnost bilo je i udruživanje žena u, pre svega, humanitarna i dobrotvorna društva, putem kojih su svojim delovanjem prvenstveno nastojale da pomognu ubogima i nesrećnima, siromašnima i ugroženima, ali i da se tim svojim radom, izbore za sopstveni status i status budućih generacija žena. Prvo takvo udruženje bilo je Beogradsko žensko društvo, osnovano 1875. godine, zahvaljujući kojem su kasnije nastala i druga udruženja. Najznačajnije dobrotvorno, kulturno-prosvetno društvo, koje je usledilo, bilo je svakako Kolo srpskih sestara, koje, iako sa dužim prekidima u radu, zahvaljujući zalaganjima humanih žena koje svojim radom slede prvobitnu ideju vodilju – na svaki način pomoći bližnjima u nevolji – postoji i danas.

Mnogo toga o našim slavnim prethodnicima, ženama pogotovu, nije rečeno. Još više je zaboravljeno. Stoga je literatura o pojedinim znamenitim Srpkinjama veoma oskudna, iako su one svojim životom i delom zaslužile daleko više pažnje i prostora od onih koji su im dati. Na to nas posebno opominje životna priča Milunke Savić, naše Jovanke Orleanke, proslavljenog bombaša srpske vojske u oba balkanska i Prvom svetskom ratu, koja je, iako odlikovana svim postojećim ordenima za hrabrost, kako srpske vojske tako i savezničkih vojski, u sopstvenom narodu, koji nije htela da napusti ni po koju cenu, iako joj je nuđen udoban život u Francuskoj, sramotno zapostavljena i zaboravljena.

Ovde su ispričane životne priče žena koje su se prve u svojim profesijama i okruženjima, u kojima nisu nailazile na razumevanje i podršku, usudile da „tumarnu kroz trnje da bi oni koji idu za njima lakše prošli“, kako je o sebi i svom radu govorio Vuk Karadžić. Njima i njihovim nepoznatim savremenicama i sledbenicama posvećena je ova knjiga.

Kneginja Ljubica Obrenović

(1785–1843)

Dug i buran život Miloša Teodorovića Obrenovića bio je česta tema kako naučnih radova, tako i popularnih, romansiranih biografija koje su se mahom bavile njegovim ratovanjem i političkim delovanjem. Privatni život pominjan je uzgred, koliko je bilo potrebno da se ta snažna i na svaki način zanimljiva ličnost i sa te strane osvetli kao hrabar ratnik i mudri tvorac nove srpske države. Ta dva segmenta Miloševog života vrlo često su se preplitala i velikim delom uticala jedan na drugog.

Junaštvom se istakao u Prvom srpskom ustanku, boreći se uz svog polubrata Milana. Priča se da je još 1805. dobio od Karađorđa čin vojvode iako je živio u vojvodstvu Milana Obrenovića. Za razliku od brata koji je, kako kaže Vuk Karađžić, bio „pitome naravi“, Miloš „nikome nije dao ispred sebe“. Do propasti Prvog ustanka 1813. bio je vojvoda u Brusnici i dvanaest okolnih sela. Kako nije bio previše blizak vlasti, posle sloma ustanka imao je hrabrosti da ostane u Srbiji, iako su skoro svi znatniji ustanici pobeegli.

„Kad moju staru majku, ženu i decu izgaze Turci, što je vajde da i ja živim? Dosta je braće izginulo vojujući sa

mnom; pravo je da poginem i ja kad drugojače ne može biti“, govorio je. Ostavši u porobljenoj Srbiji, stekao je ogroman ugled u narodu, veći nego ikad.

Krajem 1813. godine sklonio je porodicu u jedno selo u podnožju Kablara, dok je sam pomišljao da se skriva u planini. Ali, kako su Turci već bili zauzeli rudnički kraj, Miloš se, sa oružjem, predao Ali-agi Serčesmi, koji ga je postavio za kneza te nahije. Vratio mu je i sve oružje, osim sablje, koju je kao znak Miloševe pokornosti odneo beogradskom veziru Huršid-paši. Uoči Hadži Prodanove bune preselio je porodicu u selo Crnuću.

U samoj buni nije učestvovao smatrajući da je posle teškog poraza u Prvom ustanku prerano za bilo kakav otpor. Čak je i pomogao Turcima da pobunu uguše.

Iako je u narodu postojala čvrsta volja za nov ustanak protiv Turaka, Miloš nije želeo da se odmah primi starešinstva. Tek kada se uverio u odlučnost ustanika, o Cvetima 1815, posle službe u Takovskoj crkvi, prihvatio se poglavarstva. Na samom početku ustanka, vrlo kratko, imao je titulu vožda. Narodnom voljom, već 1817. dobio je zvanje naslednog kneza, što je i Porta potvrdila hatišerifom i beratom 1830. godine. Tako je ustanovljena dinastija Obrenovića.

Od kraja ustanka pa do 1839. godine, kada je proteran iz Srbije, Miloš je uspeo da proširi državu do granica iz 1812. Zaveo je redovnu vojsku, uredio sudove i upravu, otvorio škole i štampariju. Ne mogavši da se povinuje turskim uslovima, po kojima je morao da vlada, 1839. odrekao se vlasti u korist starijeg sina Milana i otišao je na svoja imanja u Vlaškoj. Otada pa do kraja 1858. živio je ili u Vlaškoj ili u Beču, a dosta je i putovao po Evropi.

Na Svetoandrejskoj skupštini, održanoj 1858, odlučeno je da se Miloš vrati u Srbiju. Posle skoro dvadesetogodišnjeg

odsustvovanja, knez je u Beograd došao početkom 1859. i vladao je do septembra 1860. godine, kada je umro. Sahranjen je u beogradskoj Sabornoj crkvi.

Naravi bujne, ali i prevrtljive, knez Miloš, s razlogom nazvan i Miloš Veliki, ostavljao je na sagovornike dobar utisak. Kada je hteo, umeo je lepo da se ophodi. Raznolikog ponašanja u životu, čas lukav, čas iskren, jedino je u nastojanjima da sruši tursku vlast i uzdigne Srbiju bio postojan: večito odan i uporan, nikad umoran. To je vrlina koja ga izdiže iznad svih ostalih i koja opravdava mnoge njegove ljudske mane ili pogreške.

Miloševi preci živeli su u Gornjoj i Srednjoj Dobrinji, u Užičkoj nahiji. Njegov pradedo, čije je ime takođe bilo Miloš, imao je dva sina, Gavrila i Mijaila. Mijailov sin bio je Teodor, otac potonjeg kneza.

Miloš Obrenović, „Knjaz Serbiji“, kako je o njemu kasnije pisao Vuk Karadžić, rođen je 1783. godine u selu Srednja Dobrinja. Majka Višnja Urošević imala je iz prvog braka sa Obrenom Martinovićem troje dece: sinove Milana i Jakova i kćer Stanu. Po Obrenovoj smrti preudala se za Teodora Tešu Mihajlovića, kome je to takođe bio drugi brak. Zanimljiv je podatak da Miloš, prvo Višnjino i Teodorovo dete, nikada kasnije nije pominjao svoju polubraču po ocu – Radoslava, Radonju i Rada. Izgleda da ili više nisu bili živi ili sa njima nije imao bliske veze.

Budući da je Teodor Mihajlović bio veoma siromašan, Miloš je još za njegovog života morao ići u najam kod imućnijih seljaka. Posle očeve smrti 1802, rad na tuđim imanjima bio mu je jedini izvor prihoda za život. Jedno vreme radio je kod zeta Save, za koga je bila udata njegova polusestra Stana. Ali,

kako je Sava bio čovek preke i teške naravi, uvek spreman na svađu i tuču, Miloš ga je ostavio i otišao kod brata Milana u Brusnicu. Koliko mu je bio privržen govori i činjenica da je svome prezimenu Teodorović dodao i Milanovo – Obrenović.

Iz bratovljeve kuće Miloš se i oženio, iako je Milan u početku bio protiv toga. Izabranica je bila Ljubica, iz srezojevačke porodice Vukomanovića, kćer Marije i Radosava. Kasnije je Miloš pričao kako su mu, kada je prvi put video Ljubicu, „na njoj oči ostale“.

A prvi put ju je video kada je sa majkom na reci Dičini prala rublje:

„Videvši mene obe izađoše iz vode i spustiše skute, dok se ja ne udaljim. Ja se izuh, pregazih Dičinu, pa sedoh na breg obuvati se. Znam da su me obe klele jer sam se možda ceo sahat obuvao, samo da duže gledam devojk, na kojoj mi, činiš voliko, baš ostaše oči.“

Nemajući hrabrosti da sam zamoli brata da za njega isprosi Ljubicu, Miloš je to učinio preko posrednika, Milanovog ortaka Ćor-Zuke, Turčina:

„Kad sam posle toga, služeći u brata Milana, išao s Ćor-Zukom, da lučimo ovnove, sve sam naginjao da se uvratimo na Radosava u Srezojevcima i da upitamo ima li ovnova.

– Nejma, more Milošu, onamo ni u koga stoke: sve sam to ja ranije odlučio, odgovarao bi mi Ćor-Zuko.

Najposle ja njemu kažem rašta teglim kući Radosavljevoj.

– Ej, vala Milošu! – reći će na to on – ako ti je cura baš toliko omiljela, govoriću Milanu da ti je prosi!“

Kao što se i očekivalo, Milan se ovome usprotivio rečima: „Šta će beskućniku žena? Ta on još ni svoje kape na glavi nema.“

Ipak, posle dugih Miloševih a i Ćor-Zukinih navaljivanja, nemajući kud, Milan zaprosi Ljubicu za brata. Nije odmah dobio pristanak devojčinog oca jer je ona, prema njegovim rečima, već bila obećana nekome u Sarajevu. Ubrzo je počeo Prvi ustanak i Miloš je otišao u borbu, ali Ljubicu nije zaboravljao. Krajem 1805. umro je Ljubičin otac, te je Milan Obrenović od njenog strica Sretena isprosio devojku za Miloša, koja je došla u kuću svoga devera januara 1806. godine. Kumovao je Karađorđe, stari svat bio je Lazar Mutap a ručni dever Nikola Milićević Lunjevica. U ovom braku rođeno je osmoro dece, od kojih je četvoro rano umrlo – Petar, Teodor, Ana i Marija. Kćeri Petrija-Perka i Savka i sinovi Milan i Mihailo stasali su uz svoje roditelje.

Prva vladarka obnovljene Srbije, kneginja Ljubica Obrenović rođena je 1788. u rudničkom selu Srezojevci, u staroj, uglednoj srpskoj porodici Vukomanovića. Joakim Vujić zabeležio je da su Vukomanovići „bili česni i bogate gazde, ljudi koji su poćitanije i kod naroda imali“.

O Ljubićinom rođanju preprićavana je legenda koju je i sama Kneginja kasnije kazivala. Po rećima njene majke Marije, nekoliko dana po rođanju u kuću Vukomanovića došao je neki Turćin na konak. Kada je ćuo da dete plaće, upitao ćije je. Mati je odgovorila da je njeno, na šta je Turćin rekao da se mora poturćiti. A kada je doznao da je žensko i da je rođeno sa dva crna mladeža na plećima, rekao je:

„Ćuvajte je dobro; ona će nekad za glavara od zemlje znati. Druge nije, moraće se poturćiti.“

Uplašena majka, po kneginjinim rećima, iste noći prenela je dete ćak u devetu kuću da ne bi bilo silom poturćeno. Detinjstvo i ranu mladost Ljubica je provela u rodnom

selu i roditeljskoj kući pomažući majci u svim domaćim poslovima.

Posle udaje Ljubica je prvo vreme provela u kući Milana Obrenovića u Brusnici. Živeći u domaćinstvu svoga devera, radila je sve poslove uobičajene za seoske žene. Kasnije je njen sin Mihailo pričao svom sekretaru Milanu Đ. Milićeviću kako mu je ona kazivala da je u to vreme do svanuća morala da mesi i po dvanaest proja, peče ih i potom na obramici, uz kajmak i sir, nosi radnicima na njivu. I kasnije, kada su Ljubica i Miloš stekli svoja imanja i po odlasku iz Brusnice živeli najpre u selu Crnući a potom u Kragujevcu, Požarevcu i Beogradu, radila je sve poslove koje rade žene u imućnijim kućama: tkala je, prala veš, mesila proju i hleb. Živeći u Požarevcu, umešno je upravljala velikim Miloševim gazdinstvom u kojem je živelo više od šezdeset duša.

U početku, osim domaćih poslova, jedna od glavnih Ljubičinih dužnosti bila je da dvori svoga muža. Za vreme ručka ga je služila, kao i sinove, a i druge muške goste ako bi se našli na ručku. Sve do 1834. godine Ljubica nije sela za sofru da jede zajedno sa svojom porodicom. Od tada, sa Miloševom dozvolom, mogla je to činiti. Ali pre nego što bi sela, prvo bi poljubila Miloša u ruku i poslužila ga čašom rakije, a on bi, pošto očita molitvu, davao znak da obed počne. U kući su obično pripremane dve vrste jela: domaća za Miloša, decu i ukućane i finija, „nemecka“, za otmene goste. Knez je voleo dobro i da pojede i da popije, ali se nije opijao. Oko stola su često viđani Cigani jer je rado slušao pesmu i svirku. Kao mlađi često je odlazio na narodne sabore, umeo je i u kolo da se uhvati, ali se ne pamti da je ikada zapevao. U Miloševom domu vodio se običan, narodni život, bez ikakvog luksuza.

Bio je štedljiv čovek, ali, kada je trebalo da se pokaže, umeo je da bude „široke ruke“.

Kada bi se knez vraćao sa nekog putovanja, Ljubica bi ga uvek dočekivala na ulazu u konak. Ako je putovanje bilo duže i političke prirode, uz Ljubicu, dočekivao bi ga i njegov brat Jevrem a kasnije i sinovi Milan i Mihailo sa sveštenstvom, koje bi ga otpratilo do crkve jer je Miloš posle svakog putovanja išao da zahvali Bogu što je dobro putovao.

Bez kneževog odobrenja ništa nije moglo da se preduzme. Kada je, na primer, kupovana odeća za njegovu porodicu, sam je određivao terzijama koliko materijala mogu da potroše. Nošnja je, inače, bila mešavina srpskih i turskih elemenata: ženska čeljad, uključujući tu i Miloševe kćeri, nosila je anterije i šalvare, dok su muškarci oblačili anterije i dimije.

Ljubica se odevala jednostavno. Nosila je odeću kao i druge bogatije žene, a u vreme teških i mučnih dana tokom Prvog i Drugog ustanka imala je za pojasom i dva pištolja. Kasnije je oblačila srpsku građansku nošnju. Nije volela raskoš, niti je nosila mnogo nakita. Na primer, posle pogibije rođenog brata Jove u boju kod Požarevca 1815. nikada više nije stavila minduše. Za bratom je mnogo tugovala. Kada je dobila vest da je poginuo, otišla je na bojište da ga vidi i sahrani. Tom prilikom pokazala su se njena duboka osećanja za svoj rod: odano i požrtvovano brinula je o srpskim ranjenicima. Priča se da je brata sahranila u blizini požarevačke crkve i svojom rukom pored groba zasadila dva jablana govoreći:

„Rastite, rastite i pričajte jedno drugom kako tuži sestrino srce za milim bratom svojim.“

A posle smrti starijeg sina Milana, juna 1839, dugo je nosila crninu. Opisujući kneginju iz toga doba, savremenici su zabeležili da je sa „crnom šamijom, raspletenom kosom

i crnom vezenom haljinom više ličila na kakvu kaluđericu nego li na vladajuću kneginju“.

Veoma štedljiva, svojim sinovima Milanu i Mihailu često je krpila odeću. Bolju postavu sa starijih odela, posebno svilenu, upotrebljavala je i za nova. Milanovu iznošenu odeću često je prepravljala Mihailu. Na taj način davala je primer i ostalim srpskim ženama da žive skromno i jednostavno.

Što se raskoši tiče, jedini izuzetak Ljubica bi činila za vreme velikih praznika i u dane primanja. Bilo je slučajeva kada se pojavljivala svečano obučena i sa velikom pompom. Jednom prilikom u Kragujevcu došla je na neki bal sa sinom Mihailom u kočijama u koje su bila upregnuta četiri konja. Iako su sve zvanice već bile na okupu, orkestar je tek po njenom dolasku počeo da svira.

Inače, život na kneževskom dvoru bio je u pravom smislu reči narodni, onakav kakav je bio i u drugim uglednim domaćinstvima u Srbiji. Ostalo je zapisano da kneginja „ne prenebregava ništa da bi zadržala žene u prostoti starih običaja i da bi ograničila upotrebu zlata i dragog kamenja u njihovom kićenju“. Zbog svoje pristupačnosti i jednostavnog načina života, zbog toga što je bila narodna žena, posebno od žena cenjena i poštovana, zvali su je velika gospođa, kao što su i Miloša često nazivali veliki gospodar ili Kodža Miloš.

Kuća u kojoj je Ljubica živela u Kragujevcu zvala se Šareni konak i, kao i kuće u kojima je živela u Požarevcu i Beogradu, bio je namešten bez velike raskoši, skromno, ali udobno, na način kako su u to doba bili namešteni stanovi imućnijih ljudi u srpskim gradovima.

Najpoznatiji nam je, svakako, Konak kneginje Ljubice u Beogradu, čija je izgradnja počela 1829. Završen je 1831. godine, a pet godina kasnije dograđen je i amam. U njemu je kneginja boravila kada bi dolazila u Beograd i imala je

svoje posebne odaje gde je primala zvanične posete ne samo naših državnika već i stranih diplomatskih predstavnika. U zapisima savremenika ostao je i opis njene sobe:

„Sva je bila zastrta ćilimima, unaokolo oko zidova postavljani su niski minderluci sa jastucima a u dva kuta od sobnih zidova bio je minderluk malo uzvišeniji. Na jednom od tih uzvišenijih minderluka sedela je Ljubica, a na one niže posedali bi oni koji su kod nje dolazili. U sobi nije bilo ni stola ni stolice. U sobi, više minderluka, bile su police na kojima je obično stajalo poređano razno voće, najčešće jabuke.“

U vezi sa opisom kneginjine sobe ostala je zabeležena jedna anegdota:

„Kada je predstavnik ruske vlade, baron Liven, bio 1841. u Srbiji, sa zadatkom da izmiri Kneza Mihaila sa Ustavobraniteljima, učinio je i zvaničnu posetu Kneginji u njenom konaku. Istina, Liven je posetio Ljubicu tek posle protesta koji je, u Kneginjino ime, učinio njen sekretar, Sreta Popović, kod baronovog sekretara. Pošto je Liven boravio u Beogradu nekoliko dana a nije učinio Kneginji posetu, ona je kazala Popoviću da pita baronovog sekretara da li baron zna da je ovde Kneginja Mati. Popović je to saopštio baronovom sekretaru, a ovaj baronu Livenu koji se izvinjavao da nije znao niti mu je ko kazao za Kneginju. Odmah potom baron izvesti jednog dana Kneginju da će joj učiniti podvorenje.

Ali, pošto baron, sa svojim pantalonama sa štrufnama ne bi mogao na minderluk sesti niti noge opružiti, na Popovićevu sugestiju, Kneginja naredi da se donesu dve stolice. Kada je baron došao on je poljubi u ruku a ona njega u čelo i požele mu dobrodošlicu. Zatim ga upita najpre za njegovo zdravlje, pa onda za zdravlje ruskog cara i carice. Posle toga nastade razgovor između Kneginje i barona, i to o političkim

pitanjima, naročito o mogućnosti povratka Kneza Miloša u Srbiju, na čemu je Kneginja posebno insistirala.“

I sa istaknutim ličnostima Srbije toga vremena kneginja je bila u dobrim odnosima. Od političara, najviše je uvažavala Tomu Vučića Perišića zbog njegove hrabrosti. Volela ga je i zvala „braca Vučić“. Jednom prilikom, početkom 1838. rekla je za Vučića da je pravi junak:

„Kad njega vidim, kadra sam da idem na juriš. Pre smem stati pod njegovu obranu, nego pod obranu od hiljadu ljudi.“

Ali kada je taj isti Vučić 1842. godine podigao bunu protiv Obrenovića i proterao joj sina Mihaila, potpuno ga je omrzla.

Sa Vukom Karadžićem, kojeg je neobično cenila i volela, bila je u vrlo srdačnim odnosima. I Vuk je Ljubicu veoma poštovao. Kad god je boravio u Srbiji, uvek je nastojao da bude sa njom u društvu. U pismima Vuk kneginji šalje rukoljub i pozdravlja „ljubeznu Gospođu s najvećim visokopočitanijem“, nazivajući je „Visokorodna Gospođo, meni milostiva i visokopočitajema“ ili „Svijetla i čestita Kneginjo, premilostiva Gospođo“, a Ljubica njega „Ljubezni gospodine i brate Vuče“ ili „Visokoučeni i meni počitajemi Gospodine“.

Ljubica je često uticala na muža, a kasnije i na sina da Vuka i njegov rad novčano pomažu, a i ona sama, prema prilikama, davala mu je novac i slala poklone. Godine 1832, kada je Vuk bio u Zemunu, kneginja mu je iz Beograda za Božić poslala pečenicu. U pismu zahvalnosti Vuk kaže:

„Ja sam u dvoru Vašem dosta slatka hleba i svake časti izjeo, pa ste izvoleli i ovđe častiti me s mojom familijom.“

Vuk je takođe prema mogućnostima uzvraćao poklone. Jednom prilikom, 1836, poslao joj je dva primerka knjige narodnih poslovice za sinove Milana i Mihaila. Ljubica,

zahvaljujući mu na daru, posebno mu je blagodarila na njegovim naporima „za rod naš o prosvješćeniju i umnoženiju knjižestva našega“ i što „svagda tu celj pred očima ima“.

Iako nepismena, kneginja je neobično cenila knjigu i njen značaj za dalji napredak naroda. Ne samo ljude od pera već i druge nevoljnike kneginja je svesrdno pomagala. Iliju, sina znamenitog junaka Prvog ustanka Vase Čarapića i zeta Karađorđevog, kada je zbog Miloševe nemilosti ostao bez sredstava za život, novčano i u hrani pomagala je do njegove smrti.

Kakva je još bila ova žena na kojoj su „ostale oči“ budućeg Miloša Velikog, a koju je on kasnije zapostavljao i ponižavao? Savremenici su zabeležili da je bila srednjeg rasta, lepa i radna, veoma razumna i prema svima dobra. Ne zaboravljajući svoje poreklo, kad je htela – umela je da pokaže ko je i šta je. Ljubaznošću je pridobijala okolinu. Govorila je lepo i lako, ali ubedljivo. Veoma pobožna, uvek se trudila da učini kakvo bogougodno delo i pomogne sirotinji. Njen neobično jak i čvrst karakter bio je svima dobro poznat. Kao i Miloš, umela je, kada je bilo potrebno, da razgovara sa narodom. Uz muža, Ljubica je u devetnaestom veku svakako bila najpopularnija i najpoznatija ličnost u srpskom narodu. Neki stranac, koji je tridesetih godina posetio Srbiju, zapisao je:

„Srbi dobro cene svoju Kneginju i kad bi njen muž slučajno umro, drži se, da bi javno mišljenje predalo gospođi Ljubici namesništvo kneževsko.“

Razumna i bistra, lako se snalazila i u najtežim situacijama. Svaku dobru i korisnu stvar prihvatila je odmah. Kada joj je, na primer, 1842. godine Miloš pisao iz Karlsbada da